

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy íven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdíj mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

A debreczeni h. h. egyház.

A gazdasági szakbizottság évi jelentése az egyház anyagi ügyeinek 1877-dik évi állásáról.*)

I. A gazdasági ügyekre vonatkozólag.

a) Az egyház tulajdonához, illetőleg az ennek kezelése alatt álló alapítványokhoz, a templomokon és tanya épületeken kívül, 4 tanári, — 4 lelkész és 2 kántor lak, továbbá a nőnövelde, — consistóriális ház, bazár épület, — 2 száraz malom, — és 4 bérház tartozik; — melyek szakbizottságunknak közvetlen felügyelete alatt állanak.

Ezen épületeknek fentartására, meszeltetésére, s évi rendes kijavítására, mult évben összesen 1973 frt 26 kr adatott ki, melyből a tőke pénztár terhére, 14 épület után, 1138 frt 93 kr, az alapítványi s templom építési pénztárak terhére pedig 834 frt 33 kr kiadás esett.

Ezen kívül még némely épületeknél, átalakításokra és új építkezésekre rendkívüli kiadások is tétettek; melyek ismét 2833 frt 75 krt vettek igénybe; de ezek már befektetéseknek levén tekintendők, a reájuk tett kiadás a rendes évi reperációk költségei közé nem számítható.

Az érintett épületek legnagyobb része olyan rendeltetéssel bir, hogy azok jövedelmet nem hoznak. A bérházakból és más haszonhajtó épületekből azonban, mult 1877-dik évben, összesen 7900 frt 43 kr jövedelem folyt be az egyházi pénztárakba, melyből 2905 frt a tőke pénztárt, a többi rész pedig, egyes alapítványi pénztárakat illette.

Maga a Bazár-épület 4665 frt 42 krt jövedelmezett, pedig mult évben még 3 bolt helyiség üresen állott. És már most is 5575 frtra emelkedett ezen épületnek jövedelme, — mi a bekerülési ár 10%-ánál többnek felel meg.

Helyén látjuk itt megemliteni, hogy a Bazár-épület

*) E jelentés beterjesztetett az egyháztanács gyűléséhez s ott kinyomatása elrendeltetett. Ezzel kezdetét veszi a fontos egyházi „értékesítő“-k sorozata; kinyomatandóul hozzá csatoltatni rendeltetett a szellemi állapotról közlendő évi rajz, remeljük, hogy ez világot láthat Lapunkban. Négy-öt pontot kihagytam, mint melyek Lapunk olvasói érdekére nézve lényegtelenek.

bekerülési ára, a mult évben tett némely pót-kiadásokkal együtt, összesen 53,995 frt 37 krt tett; melyből a mult 1877-dik év végéig részint a 2% kamat felemelés, — részint pedig a kiadott börtök bérletéből eredt jövedelem által, 14,945 frt 37 kr már letörlesztetett, s így a folyó évre csak 39,050 frt adósság maradt fel, — melyet 3—4 év alatt, a fentebb érintett bevételekből teljesen letörleszthetni remélvén: azon tul a bazár jövedelme, a kis templom újra építése alapjául szolgáló tőke képzésére, illetőleg annak gyarapítására fog egészen fordíttatni.

b) Az egyház tulajdonához, s illetőleg az ennek kezelése alatt álló alapítványokhoz tartozó azon földek, melyek a gazdasági szakbizottság kezelése alatt állanak, — összesen 1562 katasztr. hold és 65 □ öl területet tesznek.

Ezekből befolyt az egyházi pénztárakba mult évben összesen 16,125 frt 06 kr jövedelem, — melyből 3065 frt 42 kr a tőke pénztárt, — 11,898 frt 29 kr az ingyen iskoláztatási pénztárt, a többi rész pedig az egyházi s ispotályi pénztárt, a Vecsey-Bruchner, és a Komáromy-féle alapítványokat illeti.

Ezen földek mind haszonbérileg kezeltetnek, s kisebb nagyobb részletekben, s hosszabb avagy rövidebb időre szoktak haszonbérbe kiadatni, a szerint, a mint ezt a helyi viszonyok, — avagy egyéb körülmények hozzák magukkal.

Ezen kívül, van még az egyháznak 178 catastr. hold és 1010 □ öl földje; de a melyek a lelkészek, — fő iskolai tanárok, énekvezérek és némely utcai tanulók által használtatván: mint ilyenek, a gazdasági szakbizottság közvetlen kezelése alatt nem állanak. A felügyeletet azonban bizottságunk ezekre nézve is gyakorolja; s e célból azokat nem csak leltárba vétette, hanem pár év előtt fel is mérte, és ott, a hol szükségesnek mutatkozott, mesgyéit körül is árkkoltatta.

II. Az egyház pénzügyeire vonatkozólag.

1) Egyházunknak kezelése alatt, ez idő szerint, 44 pénztár áll, melyek az 1877-dik év végén 18,964 frt 50

kr és 100 darab arany készpénzzel, s összesen 512,789 frt 47 kr kihelyezett tőkével bírtak. Minthogy azonban némely pénztáraknak tetemes adósságuk van, a mely adósságok együtt 55,010 frtot tesznek: ennek levonása után, tesz az összes pénztáraknak valóságos tőke ereje: 476,743 frt 97 krt; mit az előbbi év állásával összehasonlítva, — az 1877-dik évi pénztári kezelés eredménye, összesen 6930 frt 16 kr gyarapodást mutat.

29 pénztárunk van olyan, melyben a múlt évben gyarapodás történt, 7 pénztárnak pedig apadása volt. Sőt ez idő szerint, van 4 olyan pénztárunk is, melynek tartozása felül haladja tőkéjét. Ilyen például az egyházi pénztár, melynek semmi tőkéje nincs, tartozása pedig 8318 frt 98 krra megy; — ilyen továbbá a kistemplom építési pénztár, melynek tartozása 32,581 frt 20 1/2 kr, — ilyen a Vecsey-Bruchner alapítvány, melynek tartozása 550 frt, — és ilyen a Komáromy-féle alapítvány, melynek tartozása 3260 frt.

Ezen tartozások ellenében, az egyházi pénztár 14,179 frt 89 kr adó hátralék iránti követeléssel bír, — a három utóbbi pénztárnak pedig ingatlanai vannak, melyek az őket terhelő tartozásokat nem csak kellően fedezik, hanem ezeknek jövedelméből, az érintett tartozások lassan-lassan le is törleszthetők lesznek.

Az összes pénztárak forgalma volt 1877-ben 375,688 frt 92 kr. Ebbe azonban már be vannak foglalva az átmeneti bevételek és kiadások is, — minők például: a befizetett tőkék és ezeknek ujalagos kihelyezései. Ezen forgalomból tehát, a pénztárak erejére s azoknak jövedelmére következtetést vonni nem lehet. Csak is azért említettük ezt fel, hogy ez által tájékozva legyen a közgyűlés azon élénk mozgalomról, mely az egyházi pénztáraknál folyamatban van, több mint 1000 frt esvén ezen forgalmi összegből, az évnek minden egyes napjára.

A valódi jövedelem volt az összes pénztáraknál 1877-ben 99,269 frt 91 kr, — melyet ha az előbbi év bevételeivel összehasonlítunk, a múlt évi pénztári kezelés eredménye 8616 frt 29 kr emelkedést mutat.

Ezen kedvező eredmény nagy részben annak tulajdonítható, hogy a Bazár-épület, — mely az 1876-dik év vége felé lett teljesen készen, múlt évben már igen szép jövedelmet adott be; de hozzá járultak ehez más körülmények is. Így például a város és főiskola, 1876-ban mintegy 60,000 frt részint 5%, részint pedig 6%-os tartozásaikat vissza fizették, a melyekből aztán, a kistemplom körüli építkezésekre fel nem használt rész, 8% kamatra adathatott ki. Így az előbbi év megtakarításaiból eszközölt tőkésítések új jövedelmi forrásul szolgáltak, és a növelde bevétele is, 1877-ben körülbelől 1000 frttal haladta felül a megelőző év bevételeit.

Csak az a sajnos, hogy míg általában az összes pénz-

tárak ilyen örvendetes gyarapodást mutatnak, addig azon két pénztárnál, mely az egyház sajátját képezi, s melynek rendeltetése az, hogy belőle az egyház szükségletei fedeztessenek, nemcsak hogy gyarapodás nem mutatkozik, — sőt ellenkezőleg, mind kettőnél apadással találkozunk.

A tőke pénztárban ugyanis, 1877-ben 5054 frt 71 kr apadás történt, mi nem elveszett pénz ugyan, mert a felosztott belső legelőből jutott földek váltáság díjának teljes lefizetése által idéztetett elő, de végre is ezen összeg elvonatott azon pénztár tőke erejétől, melynek pedig folytonosan tetemes pénzkészlettel kell rendelkeznie, hogy a reá néző ezer féle terheket idejében és pontosan teljesíthesse.

Az egyházi pénztár sorsa pedig még rosszabbul áll, — mely nem kevés aggodalmat okoz bizottságunknak. Mert habár, a mint ezt fentebb megjegyeztük, ezen pénztár 8318 frt 98 kr tartozása ellenében, adó hátralékokban 14,179 frt 98 kr activ követelést állíthatunk szembe: de a tapasztalás azt mutatja, hogy a mennyi adó egy-egy évben befoly a hátralékokból, legalább is ugyanannyi rendszeren kint marad a folyó adóból. Már pedig az évi adó, az évi szükségleteknek megfelelőleg vetttven ki: az így befolyt összeg ezeknek fedezésére el is költetik és a tartozások törlesztésére nem marad semmi.

E pontra még vissza térünk később, midőn az adó behajtás eredményéről leendő szó; most csak röviden jelezni kívántuk azon szomorú helyzetet, — melyben az egyháznak tulajdonképeni pénztárai s főleg az egyházi pénztár, minden törekvésünk s takarékoskodásunk daczára állanak.

Mindenek előtt az egyházi árvákróli gondoskodást említjük itt fel. — Ugyanis, daczára annak, hogy a múlt évtizedben hatalmi szóval és méltánytalanul két részre osztott árva tartó pénztárnak a protestánsokat illető része mai napig is a város által kezeltetik, és az árvák onnan közvetlenül láttatnak el a kellő segélyezéssel: egyházunk mind amellet is, múlt évben 61 fiu és 51 leány tanuló árvát ruházott fel és látott el saját költségén a szükséges iskolai kézi könyvekkel; s az egyház tanuló árvák pénztárából, ki adott erre összesen 1425 frt 66 krt.

Továbbá a szegény, de jó igyekezetű s jó erkölcsű tanulóknak támogatására, ugyancsak múlt évben, 2110 frtot adott; 54 — legnagyobb részben főiskolai, — szorgalmas és jó erkölcsű tanulók közt ennyit osztván ki összesen ösztöndíj fejében.

Még többet áldozott ennél az elaggott s dologtehetlenné vált szegényeknek istápolására; a mennyiben a várossal közös egyetértéssel, és közös erővel fentartott ispotályi intézetben, egész éven át 140 véginségre jutott szegény láttatott el minden szükségesekkel. Ezeknek csak élelmezésére 8221 frt 95 kr adatott ki s ezen kívül tiszt-

tességes ruházattal s ágyneműekkel is elláttattak, a betegek kellő ápolásban részesültek, — az intézetben elhaltak pedig az ápolda költségén tisztességesen eltakarítottak. Ugy hogy ezen nagy áldozattal és nemes buzgósággal fenntartott intézet, a hitsorsosainkhoz tartozó szegényekre nézve valódi áldás; de egyszersmind magvát képezi ez, sőt hathatós előmozdítója a koldulás előbb-utóbb bekövetkezendő végképeni megszüntetésének is.

Nem az összeg nagyságánál, de céljánál fogva, kiváló figyelmet érdemel azon segélyezés is, melyet egyházunk olyan egyének irányában szokott gyakorolni, a kiknek társadalmi állásuk nem engedi azt meg, hogy a koldus ápoldába leendő felvételre jelentkezzenek, s annál kevésbé azt, hogy magukat utcai koldulással tartásuk fel; de a kik más részről segélyezés nélkül magukat fenntartani nem volnának képesek. — Ilyenek az 1877-dik évben 13-an fordultak segélyért egyházunkhoz, s egyik sem bocsátott el közülök üres marokkal, hanem, a lehetőség határai között, s körülményeikhez képest, kisebb-nagyobb mértékben mindnyájan segélyeztetvén: összesen 247 frt osztott ki köztük. — Csekély ezen összeg, de humanitási szempontból, egy sincs egyházunknak ennél tiszteletre méltóbb intézménye. És ha meggondoljuk, hogy ennek alapja jó formán semmiből teremtetett: lehetetlen elismerésünket megtagadnunk, azon ovatos és nemes gondolkodásu elődeinktől, kiknek nagy részben köszönhető az, hogy most annyival is járulhatunk az inség eltakart, — de annál égetőbb fájdalmának némi enyhítéséhez.

2) A már évek óta folytonosan tartó mostoha gazdasági viszonyok miatt, kevés adós van azon helyzetben, hogy tartozásait törleszthetné, vagy azt önkéntesen egészen is lefizethetné. — Mind a mellett is, a kihelyezett tőkékből, 1877-ben 29,709 frt 93 kr viszsza fizetés folyt be az egyházi pénztárakba; melyek általunk haladéktalanul újra kihelyeztettek, sőt a megtakarításokból, és természetöknél fogva el nem költhető jövedelmekből pótolattak is. Ugy hogy az egész év folyamán alatt, 50 egyén részére, összesen 41,550 frt kölcsön utalványoztatott ki. — És itt önérettel jelenthetjük, hogy bár az egyháznak 1261 adósnál csak nem fél millió forint követelése van kihelyezve, s bár a mai válságos időben, midőn a bukások egymást érik s az ingatlanok értéke felére, sőt harmadára szállott alá, még a legovatosabb pénz intézetek sem voltak képesek a károsodást teljesen kikerülni: egyházi pénztáraink, még ez ideig kölcsöneiknél semmi kárt nem vallottak, és hiszszük, hogy ez után sem fognak vallani.

Ezt azonban csak is az által lehetett elérnünk, hogy a kölcsönök kiutalványozásánál a legnagyobb szigorúsággal járnunk el; más részről pedig arra is ügyelünk, hogy ha olyan ingatlanok kerülnek árverés alá, melyekre nézve egyik vagy másik pénztárunk zálogjoggal bír: az árverésnél érdekünk mindenkor képviselve legyen, és ott képviselőnk, szükség esetében árvereljen is. Ilyen módon, már két házat kénytelenek is voltunk megvenni; melyeket azonban rövid idő alatt ismét eladtunk; és pedig oly szerencsésen, hogy kárt ezen kényszerű eljárás egyikénél sem vallottunk; — sőt az egyik ház eladásánál, összes követelésünknek és költségeinknek kiegyenlítése mellett, még némi kis felesleg is maradt fel az illető pénztár részére.

3) Működésünknek, mint mindig, úgy a múlt évben is, leghálátlanabb és legsikertelenebb részét, az egyházi adók ke-

zelése körüli eljárás tette. Egyházunk tagjai szeretnék, sőt meg is követelik előljáróiktól, hogy a debreczeni egyház, úgy a szellemi dolgokban, mint a külsőségekben is fényes állást foglaljon el, sőt hogy első legyen, a magyarországi összes reformált egyházak között, — de az erre szükséges eszközök megadásától fájdalom! közülök igen sokan következetesen vonakodnak.

Nincs oly egyház, talán az egész országban, a melynek tagjai, annyi jog élvezet mellett, oly kevés adóval, és egyéb áldozatokkal volnának terhelve, mint ez mi nálunk történik. És mégis, fájdalom! nagyon sokan vannak, a kik ezen csekély áldozatnak meghozatalára, s bötelezettségek pontos teljesítésére sem hajlandók; pedig e nélkül előhaladni, és virágzásra jutni teljes lehetetlen.

Már fentebb jeleztük, hogy az egyházi pénztár, ez idő szerint nem csak hogy semmi tőkével nem bír, sőt 8318 frt 98 kr adóssága van. Említettük azt is, hogy bár ezen adósságnak ellenében 14,179 frt 98 kr adó hátralék áll szemben: mi mégis aggódunk az érintett tartozásnak miként leendő letörleszthetése felett. Mert az egyházi adóból és hátralékokból rendszeren csak annyi, vagy még kevesebb folyt be évenként, mint a mennyi azon évre kivettett; — minthogy pedig a kivetés az évi szükségnek megfelelően történik: ilyen módon, a befolyt összegnek, az évi szükségletek fedezésére ki is kell adadni, — és így az adósság törlesztésére igen kevés vagy éppen semmi nem marad.

Hogy ez így van, legyen elég ennek igazolására az adó kivetés és befizetés eredményéről, az utolsó három évről, egy rövid kimutatást ide igtatunk. E szerint ugyanis:

1. 1875-re ki volt vetve: . . . 13,948 frt 06 kr.

Ebből és a hátralékokból befolyt összesen az 1875-dik évben . . . 13,581 frt 62 kr

és így kevesebb folyt be mint kivette volt: 366 frt 44 krral.

2. 1876-ra kivettett: . . . 14,260 frt 96 kr.

Befolyt és részben kitöröltetett 1876-ban összesen: . . . 14,872 frt 55¹/₂ kr

és így látszólag több folyt be: 611 frt 59¹/₂ krral.

De csak látszólag, mert a befizetés címe alatt kitett összegbe be vannak foglalva azon hátralékok is, melyek ezen évben előre bocsátott vizsgálat folytán, a tartozásokból mint bevehetetlenek kitöröltettek.

3. 1877-re ki volt vetve: . . . 14,871 frt 91 kr.

Behajtatott ebből és a hátralékokból összesen: . . . 14,422 frt 94¹/₂ kr,

s így kevesebb hajtatott be: 448 frt 96¹/₂ krral.

És így mivel az évi szükségleteknek multhatlanul fedeztetniök kell, — mivel a kivetés, ezen szükségleteknek megfelelőleg történik, — és mivel, mint ez a fentebbiekből kitünik, a folyó adóból legalább is annyi marad évenként behajtatlanul, mint a mennyi azon évre kivettett: látni való, hogy a 14,000 frtot haladó hátralék csak papíron szolgálhat forrásul a 8000 frt adósságnak letörlesztésére; — mert a valóságban, — ha csak valami rendkívüli körülmény folytán tömegesebb befizetés eszközölhető nem leend: abból törlesztésre igen kevés, vagy éppen semmi nem marad.

Mi megteszünk mindent, mi hatalmunkban áll, a jobb eredmény elérésére, de az egyház végrehajtói hatalommal nem bírván, az illető városi közegek pedig egyéb teendőikkel sokkal inkább el lévén foglalva, mint sem idejüket nekünk áldozhatnák, nem tehetünk egyebet a nógatásnál, szorgalmazásnál és sürgetésnél, ezzel pedig elég ha annyit is elérhetünk, mennyit a

fentebbi számok mutatnak, hogy tudniillik, az évenként behajtott összeg azon évi kivetésnek alig számba vehető különbséggel megfelel.

És e szomorú kép szolgáljon egyszersmind mentségül és igazolásául azon gyakran félre értett, és sokak részéről olykor olykor szemre hányással is találkozott óvatosságnak is, melylyel a gazdasági bizottság a közgyűléseken felmerülő egyik-másik újabb kiadásokat igénylő javaslatnak elfogadására nézve megtagadó, vagy legalább mérséklésre intő véleményt adott.

Mi is barátjai vagyunk a józan haladásnak, s a helyes, célszerű és szükséges reformoknak. — Minden szépet és jót óhajtanánk mi is meghonosítani: egyházi intézményeinkben; — de más részről kötelességünknek tartjuk azt is, hogy az egyház anyagi erejét minden ilyen kérdéseknél tekintetbe vegyük, és ha látjuk, hogy mindenre, a mi szép, jó és hasznos volna, nem telik: mérlegeljük a szükségleteket. Mert ellenkező esetben könnyen az történhetnék meg, hogy míg egy oldalról a kevésbé fontos vagy legalább még elhalasztható szükségletekre megszáraztatnának a költségek, addig más oldalról a nélkülözhetetlen és elhalaszthatatlan szükségleteknek fedezésére nem maradna aztán semmi alapunk.

4. Nem időzünk tovább e szomorú képnél. Sőt hogy annak leverő hatását lehetőleg enyhíthessük és elenyésztethessük: olyan tárggyal zárjuk be jelentésünket, mely az egyház, s annak intézményei érdekét szíven hordozó minden egyház tagra lélekemelőleg hathat. — Értjük itt azon nagy lelkű hagyományokat és adományokat, melyek egyházunk és annak intézményei javára, mult évben is figyelmet érdemlő számban tétettek.

Mivel a fenálló gyakorlat szerint a hagyományozók és adományozók nevei, — azon kívül hogy az arany könyvbe bejegyeztetnek, új év első napján a szószékekből is köztudomásra szoktak hozatni: feleslegesnek látjuk itt az adakozók neveit elsorolni. — E helyett tehát csupán az eredményt mutatjuk fel; mely szerint az 1877-ik évben, az egyház és annak intézményei javára, következő hagyományozások és adományozások tétettek:

1-ször: a tőke pénztár javára egy adományozó által 5 frt.

2-szor: az ingyen iskoláztatási pénztár javára, 3 hagyományozó által — 35 frt.

3-szor: az egyházi árvák pénztára javára, 6 hagyományozó s illetőleg adományozó által 480 frt.

4-szer: A koldus árpóda javára, 4 adományozó s illetőleg hagyományozó által: 107 frt.

5-ször: Az ispotályi pénztár javára 9 hagyományozó és több adományozó által összesen 422 frt 38 kr.

De ezeken kívül történt még két olyan nagyobb fontosságú hagyományozás is a mult évben, melyek méltók arra, hogy itt külön említettessenek fel. — Ilyen volt például a néhai özvegy Valics Antalné született Palotai Asbóth Eulália asszony hagyomány, ki egy utcai leány iskolára 10,000 frt. — egy ur asztalára, vagy e helyett templomi szószékre 1000 frtot; — az egyházi árvák pénztára javára pedig 500 frtot rendelt hagyatékából kifizettetni.

Ezen végrendelet ugyan, fájdalom! nem mehetett, a hagyományozó akara szerint, egészen teljesedésbe, s a hagyományokból 25%-ot el kellett engedni az általános örökös részére; de még így is, a hagyomány megmaradt része tekintélyes összegre megy, s a kényszerűségből történt leengedés nem is von le semmit a hagyományozó egyházunk iránti kegyeletes érzelmének becséből és nagyszerűségéből.

Épen ily külön felemlítést érdemel a néhai Dr. Margittay István ur hagyomány, ki csaknem összes vagyonát jótékony célokra áldozván fel: ezek közt, egyházi intézményeinkről sem feledkezett meg, s több mint 1800 frtnyi összeget rendelt hagyatékából egyházunk részére, illetőleg ennek kezelése alá kifizettetni; olyan célból, hogy annak fele részéből az utcai iskolákban kitünő tanulók ösztöndijaztassanak, másik fele részéből pedig a mugukat kitüntető utcai tanítók nyerjenek jutalmat.

Adjá Isten, hogy a kegyelet és vallásos buzgóság ne is haljon ki e város derék polgárai s egyházunk tagjainak szívéből soha. Így betölti hivatását, s évről-évre gyarapodni fog egyházunk jóllétben és virágzásban; — s miként eddig úgy jövődöre is terjesztője leend a vallásosságnak, tudománynak és humanizmusnak messze vidéken.

Kelt Debreczenben, 1878. évi július hó 1-ső napján.

Komlóssi Imre
bizottsági elnök.
Ármós Bálint
jegyző.

B E L F Ö L D.

Nyilt levél*)

Nagytiszteletű Joó István tanítóképezdei igazgató tanár urhoz.

Nagytiszteletű Igazgató ur! A tanítóképezdei tanárkar-nak f. évi aug. hó 12-kén tartott gyűlésétől azzal bizatván meg, hogy a paedagogiai társaságnak a 3-ik egyetemes tanitógyűlés alkalmával Budapesten tartandó értekezletén a tanárkart képviseljem s egyszersmind megtekintsem az országos tanszermuzeumot, — mi az említett tanitógyűlés idejére egyes kiállítók hozzájárulása következtében nagyban gyarapodott, — van szerencsém megbízatásom teljesítéséről szóló jelentésemet a következőkben előterjeszteni.

A paedagogiai társaság aug. hó 22-én délelőtt tartotta értekezletét. — P. Szathmáry Károly elnök megnyitó beszéde után Dr. Kiss Áron adta elő a társaság eddigi működéséről szóló titkári jelentést, mit is a nagy számmal összegyűlt tagok és vendégek örömmel vettek tudomásul, meggyőződést meritvén abból a társaság életrealósága felől. Ez értekezlet idejéig 230 tagja volt a társaságnak az ország különböző részéből, különböző társadalmi állásu és foglalkozásu egyének közül; azonban e szám a társaságnak a természettudományi társulat mintájára lett szervezése folytán épen a 3-dik egyetemes tanitógyűlés alkalmára egybegyűlt tanítók és tanügy barátok tömeges belépése következtében annyira felnövekedett, hogy alapos a remény ahoz, miszerint a társaság nem mint eddigelé egyszerű évkönyv kiadására szoritkozik, hanem paedagogiai művek kiadása által a neveléstani irodalom művelését önállóan is megkezdheti.

A társaság említett értekezletének legfőbb tárgyát Dr. Kármán Mór középiskolai tanárképezdei tanárnak „Közoktatásunk paedagogiai szervezeté”-ről tartott előadása képezte. Előadó csaknem egy óra hosszat tartó s az értekezlet tagjainak figyelmét teljesen lekötő, élénk előadásu beszéde után a következő tétételeket ajánlotta elfogadásra:

*) Szól a paedagogiai társaság s a tanítók egyetemes gyűléséről, a képezdei tanárok találkozásáról Budapesten.

1. A népnevelés feladatai között első helyen áll a szakoktatás czélszerű szervezése.

2. A nemzeti művelődés és szellemi fejlődés megköveteli azonban, hogy minden szakszerű oktatást egy általános, a nemzeti közösség tudatának ápolására és nemesítésére czélzó előkészítő oktatás előzzön meg. Ennek szervezése a közoktatás feladata.

3. A művelődés haladásával paedagogiailag fontossá válik, hogy szaktanítás és közoktatás minél inkább külön tartassék, talán még administratív tekintetben is.

4. A közoktatási intézetek szétágazása a nép műveltségi viszonyaitól függ. A fenálló szétágazás: nép iskola, polgári iskola, kettős közép iskola (reál iskola, gymn.) megfelel hazánk művelődése jelen állapotának; de ez intézetek egymáshoz való viszonya, a közoktatás egysége ssége érdekében czélszerűbben állapítandó meg.

5. Különösen fontos a közművelődés fejlődésére nézve, hogy a közoktatásügy országos szervezésében tervszerűen a felsőbb fokú intézetek felállításának és közadózás útján való fenntartásának feltételül tekintsék az alsóbb fokú szükségletek kielégítését.

Szóltak hozzá többen, — s bár előadó épen a vitathatás czéljából formulázta tételeit a fentebb leirt módon, a tárgyhoz szólók a miatt, mivel a vitatételek előlegesen ismertette nem valának, a dolog érdemébe ez alkalommal nem bocsátkoztak. — Ez okból a felállított vitatételek a társaság szept. hóban tartandó értekezletére tüzetek ki részletes tárgyalás végett, mikor is akár írásban, akár élőszóval a tárgyhoz hozzá szólani a társaság mindenik tagja felhivatott.

Kiküldetésem másik czélja az országos tanszermuzeum s a néptanítók 3-dik egyetemes gyűlése idejére rendezett tanszer kiállítás megtekintése s lehető tanulmányozása lévén, ehhez képest két egész délutánt töltöttem a kiállítás helyiségén, a Köztelken. A 8 termet, egy előszobát, sőt a feljáró folyosóit is elfoglaló kiállítás fényes berendezése bárkit meglephetett, gazdag változatossága pedig kitűnik az általam megszerzett katalógusokból, melyek közül 4 füzetet /- alatt ide mellékelek.

Az azokban felsorolt taneszközök mindenikére lehetetlen, sőt mivel nagyobb részök közönségesen ismert, felesleges is lévén észrevételeimet elmondani, jelentésemben csak azokra szoritkozom, melyek előttem feltűnőbbek valának. — Ilyenek:

1. A tanszermuzeumban.

Jordán tanártól a taneszközök történetét feltűntető szemléltető képek, hollandi alagszövezési falitáblák, az ipart, mesterségeket s azok eszközeit mutató olasz szemlélt. falitáblák, a Röser-féle ipari áruisse, Weisz Jakab távirdai készüléke, — a népnevelők pesti együletének gyűjteményében: a jegeczminták s állati csontvázak, — svéd minerologiai gyűjtemény, mely az ásványt, különösen a fémeket előbb úgy tünteti fel, a mint a természetben találhatók, s azután a feldolgozás különböző fokain is felmutatja, — Schweicz és Würtenberg hegyeinek geologiaját mutató falitáblák, — a hegyek, dombok, források, csermelyek, patakok, folyók felfogatására igen czélszerű domborművek Schuller Györgytől, — a porcellán előállítását, anyagait szemléltető eszközök Fischer Mórtól, ugyanazok az irla előállításának szemléltetése czéljára Horváth Ignácztól, Maszák H. kivágott papírmintái a rajztanításhoz.

2. Pichler Antal özvegyei és fiai kiállításában.

Olajszinnyomatu szines bibliai képek, — számoló gépek 3

féle, melyek közül azonban csak az egyszerű orosz számoló géphez legközelebb álló érdemel említést, — a másik kettő igen kombinált s inkább luxus, mint szükséges tanszer. — Vasból készített növény minták természetes szinezéssel. — Nagyított alakjoknál fogva az egyes növényrészek szemléltetésére alkalmasak, de a természetes növénynek különben igen gyarló utánzatai. — Fából és sodronyhól készült jegeczalakok. — Tisztán és élénken szinezett ember és állattani képek, az állatországból az egyes nemeket jellemző csontváz is fel van a képeken tüntetve; — földgömbhálózat sodronyhól, hangjegytáblák, melyeken a scálákon kívül kisebb és egyszerűbb dallamok is le vannak hangjegyezve, physical és chemiai szerek gazdag választékban; gazdasági eszközök mintái: eke, talyiga, gereblye stb., a gyapju, papir, selyem, gyapot, bőr készítését és feldolgozását mutató falitáblák.

3. Hölcel kiállításában:

Jausz György: „történelem — földrajzi iskolai átlás“ — igen kitűnő s czélszerűen használható mű; — 31 táblán előállítva az ókor művészeti emlékei, szép kivitelű s a különböző korokat s népeket jellemző képek, melyek Aegyptom, Persia s különösbben Görögország és Róma történetéhez szolgáltatnak adatokat s állítják szemünk elé a Sphinx-et és sziklasirokat, a régi Athent, Roma forumát, Bachus színházát stb.

Átalában a kiállítás leggazdagabb volt szemléltetési eszközökben, rajztanítási (író és rajztáblákat is ideszámítva), természet és vegytani készülékekben. — (Calderoni kitűnő villanygépei legtöbb szemléltőt vontak magukhoz.) Fröbel-féle gyermekjátékok s az értekek gyakorlását czélzó eszközök nem hiányoztak, mint szinte a vakok döblingi s a süketnémák vaczi intézetének tanszerei is gazdagon valának bemutatva.

Találtam 3 Debreczenből küldött tárgyra is u. m. 2 fűvészi gyűjteményre, egyik Tóth Mihálytól, másik Délczeg Sándortól, kik intézetünk növendékei valának és a Kallós K. által rajzolt, Telegdytól kiadott s Debreczenben nyomtatott térképekre, melyek már csak azért is említést érdemelnek, mivel a térképek közül egyedüli magyar termékek.

Mint e jelentésből is kitűnik, a tanszerkiállítás gazdag és változatos s mint fentebb már említettem berendezése fényes volt. — Azonban szerény nézetem szerint, gazdagsága és változatossága túltömöttséget, a figyelem szétszóródását eredményezte, a berendezés pedig minden fényessége mellett sem mondható egészben czélszerűnek. — Felfogásom szerint ugyanis épen az ilyen szakgyűlések alkalmára berendezett kiállításnak inkább oktatni, mint gyönyörködtetni volna feladata. — De ha az egy és ugyanazon czélra szolgáló eszközöket nem egymás mellett, hanem a különböző termekben szétszórva találjuk, ha összehasonlítást épen az előbb említett okból nem tehetünk, ha a szükséges a feleslegestől el nem különítetik, az ugynevezett luxus szerek megillető helyökre nem tétetnek, ha gyermekertek, elemi, polgári iskolák, gymnasiumok-reáliskolák stb. tanszerei vegyest minden teremben meg-megujulnak s tarka vegyületben a tájékozatlan egyszerű tanító szemeit kápráztatják, fejét elkábitják: bizony nem annyira az oktatás, mint inkább a gyönyörködtetés az ily berendezésnél irányadó s nem a gyűlésre összejött vidéki tanítók, hanem inkább a fővárosi mulatni vágyó közönség érdeke vétetik figyelembe.

Igaz, hogy egy 4 lépés hosszú s 3 lépés széles előszoba be volt rendezve 6 osztályu osztatlan népiskolának, de ebből, — különösen ha figyelembe vesszük, miszerint nfm volt meg-

határozható: falusi, vagy városi, egyszerűen, csak a legszükségesebbekkel felszerelt, vagy teljes felszerelésű iskola akar lenni, — ha tekintjük, hogy falu-olvasótáblákban, melyeknek használatához sok szó férne, nem volt ugyan hiány; hanem a legegyszerűbb physical szert is hasztalan kerestük ott, nem említve a 2 üléses padokat, érdemrend pálczikákat s egyéb felesleges dolgokat, — mondom ebből nem az következik, hogy a tanítók érdekének is elég lett téve, hanem az, hogy a rendezőség jól tudta, mit kell tennie, de egy- vagy más ok miatt nem tehetette.

Egyszóval a kiállítás gazdagsága és fénye engem meglepett, másfelől azonban arról győzött meg, hogy — ha a kiállítás főcélját én jól fogom fel, — helyesebb és czélszerűbb volna néhány, a mi létező körülményeinknek megfelelő iskolát felszerelve mutatni be s a többi tanszereket nem kiállítók, hanem szakok szerint csoportosítani, végre az egyes szerek árát nyilván kitétetni, sőt egész iskolai felszerelésekre is költségvetést készíteni. — A külföldi iskolák s egyes szakszerű intézetek taneszközei teljesen elkülönítve szintén helyet foglalhatnak az így rendezett kiállításban is.

A néptanítók 3-dik egyetemes gyűlésének tárgyairól, jóllehet ugy a szak- mint a politikai napilapok megemlékeztek s lefolyásáról részletes tudósítást közöltek, helyén levőnek vélem felemlíteni Molnár Aladár osztatlan tetszésben részesült beszédét, mi a közoktatás terén darab idő óta tapasztalható lehangoltságot, aggodást és reménytelen csüggedést constatálván, azok okait derítette fel. — Majd ez okok helytelenségét a művelt külföld történetéből merített több rendbeli példák által bizonyítván, így szólt: „Ha e példák ellenében itthon azt látjuk, hogy nálunk majd csak a naponként szaporodó egyéb bajok elmulta után kerül a sor valamikor, talán beláthatlan messze időben e culturalis ügyre, nem lehet csodálni, ha a népnevelés munkásaiban megingott a hit aziránt, hogy az ország ügyei vezetőinek csakugyan komoly akaratjuk a közoktatás ápolásával legalább oly mértékben foglalkozni, a melyben azt a nemzet elmaradottsága és ethnographiai helyzete megköveteli.“ — Ebből látszik, hogy Molnár szavai a közmegegyezésnek adtak kifejezést s méltán részesültek osztatlan tetszésben.

A népiskolai takarékpénztárak s a vallástanítás kérdésén kívül (a népiskolai törvény revisiója s a népkönyvtárak ügye hosszú idő óta megbeszélés tárgyát képezi és semmi új fordulatot nem mutathat fel) — melyeknek mindenike, daczára egyes tulbuzgók heveskedéseinek, köztudomás szerint a leghelyesebb tapintattal s úgy oldatott meg, a mint a mi tanárkarunk már előzőleg határozottan és többször nyilatkozott (leszámítva a közös aethicát), — a belső somogyi helv. hit. tanítóegylet által nyomtatásban is kiadott zsinati előmunkálatokra vonatkozó emlékirat az, mi figyelmemet kiváló mértékben magára vonta. — E tárgyban ugyanis a tanítógyűlés alkalmával eszmecserére hivattak meg a helv. hitv. tanítók, s miután ott részint a tájékozatlanság miatt, részint mivel egy ily gyűlés érvényes és kötelező határozathozatal jogával felruházottnak az indítványozó somogyi atyafiak részéről sem tekintethetett, az ügyet elintézni nem lehetvén, abban történt megállapodás, hogy szólíttassanak fel a tanítók egyházmegyékként a kibocsátott emlékirat tanulmányozására s egy-egy képviselőnek a meghatározandó időben Debreczenbe küldésére, hol aztán kivánalmaikat összegezvén, a zsinati előmunkálatokkal megbizott convent elé terjesztendik.

— A felhívás szerkesztése és közlésével, a tanítóképviselek utiköltségeinek az egyes egyházmegyék által leendő fedezése tárgyában a szükséges megkeresések intézésével az indítványozó belső somogyi tanító-egylet bizatott meg.

Végre mint nézetem szerint a t. tanárkart legközelebről érdeklő tárgyról, szükségesnek látom arról is megemlékezni, hogy a tanítógyűlés alkalmával Budapesten összegyűlt képezdei tanárok, számszerint 12-en, összejöttek abból a célból, hogy egy országos képezdei tanáregyesület szükségét megbeszéljük. — Teljes egyetértésre jutván az egyesület szükségére nézve, csak a jelenlevők csekély száma volt az ok, a miért az egyesület célja és tervezetének körülírásába nem bocsátkoztunk, hanem a jövő évi husvétii szünidő alatt Budapesten egy oly összejövetel tartását indítványoztuk, melyre mind a hitfelekezeti, mind az állami tanítóképezdek tanárai meghivassanak. — Az összejövetel szervezésére a budapesti tanítóképezdek tanári testülete bizatott meg, a szervező bizottság megalakítására pedig Gyertyánfy István kéretett fel. — Tanácskozás és megvitatás tárgyaiul előre kitűzettek: 1. A tanítóképezdei tanárok egyesülete s az összes képezdek összhangzásba hozása. — 2. A képezdei rendtartás kérdése. — 3. A képezdei tanárok kiképzése és képesítése. — 4. A növendékek tulterhelhetése. — 5. A nem magyarajku néptanító növendékek előleges képzése. — A 4 utóbb említett tárgyra előadókul vállalkoztok: a 2-dikra Dr. Kiss Áron, a 3-ikra Dr. Kármán Mór, a 4-ikre Bárány Ignác és az 5-ikre Mocsáry Gerő, — az 1-ső tárgyra előadót a szervező bizottság kér fel, mint szinte az összejövetelre meghívóban minden képezde tanárkarát az fogja felszólítani nemcsak a megjelenésre, hanem egyszersmind egyes, a tanácskozás tárgyaiul felveendő tételek kitűzésére.

Ezekben kiküldetésem és megbizatasomról szóló jelentésemet előadván, kérem nagytiszteletű Igazgató urat, hogy azt illető helyére eljuttatni méltóztassék.

Maradván

Debreczen, szept. 2. 1878.

nagytiszteletű Igazgató tanár urnak
igaz tisztelője
Kovács Lajos,
tanárkari kiküldött.

A tiszai ág. h. ev. egyházkerület közgyűlése.

(Folytatás.)

b) Miskolczt illetőleg kiemeli püspök úr az egyház-hivek áldozatkészségét, melynek tanubizonyosságai a közel multban a sűgár torony, harangok, a jelenből pedig a 18000 frnyi költségen felépült diszes paplak s az abban közhasználatra elhelyezett Török Sándor-féle szép könyvtár s a földszintet elfoglaló 2 tanterem s egy tanítóilak, mely épület felépítéséhez Török Vilma k. a. 3000 frttal s a női filléregylet is tetemes összegekkel járult, az elemi iskoláknak 2 osztályról 4 osztályra történt emelését s az ezekben működő tanítók által elért kitünő eredményt az egyház felügyelőinek, gondnokainak, különösen pedig Zelenka Pál lelkésznek fáradhatlan tevékenységét, kit a jelentés az egyház valódi atyjának nevez, a diósgyőri leányegyházat illetőleg pedig azon szép törekvést, melynél fogva templom-építésre évek óta gyűjtve a tőkét következetes erélylyel halad kitűzött célja, az önálló anyaegyházak sorába leendő emelése felé.

Mint hogy pedig ezen 2 anyaegyház látogatásával az egész hegyalljai esperességben befejezte püspök ur tavaly megkezdett körutját, annál fogva az esper. pénztárakat és alapítványokat is megvizsgálta, s azokat egytől egyig hellő rendben találta, végül pedig felemlíté, hogy B. Beust Ödön tályai felügyelő a tavalyi egyházlátogatáskor tett ígését már is beváltá, 1200 frtot biztosítván adománylevélben a lelkész javadalmának biztosítására, mely nemes tettéért a gyűlés néki, valamint a feljebb említett Desseffy Ottó hugyaji földbirtokosnak is az illető helyen említett adományért meleg köszönetet szavazott.

A püspöki jelentésből kiemeljük még, hogy ő Felsége a tűzkárt szenvedett hankovai egyháznak 200 frtot adományozott.

A Zsedényi Ede egyházkerületi felügyelő által a mult évben is kiosztott fejenkinti 50 frtnyi ösztöndíjat Krámer András szep. váraljai, Raáb Lajos holló-lomniczi, Szegyőri János margonyai, Ivanko András nagyfolkmári, Hűvössi Mátyás keczgei, Mayer Samu Károly kézsmárki, Wolfgang Lajos miskólczi, Kaland Bertalan felső-lehotai tanítók nyerték el, s az ugyanazon jóltevő által egy másodéves eperjesi theologus részére kitűzött 25 db. aranyból álló ösztöndíj pedig, melyben csak lelkész vagy tanító fia részesülhet, Bencze Sámuel ifjunak, Bencze Károly hoszuszói tanító fiának, íteltetett oda.

Papszentelés a mult évben 4 fordult elő, s a felszenteltek közül rendes lelkészi állomásra 2, és segéd lelkészire szintén 2 hivatott meg.

Rokonsági és sógorsági tilos fok alól 26 jegyespárnak eszközöltetett ki felmentés és pedig 14 párnak 175 frtnyi díj-fizetés mellett (mely összeg az egyh. ker. özvegy-árva nyugdíj-intézet javára esik) 12 párnak pedig díjtalanul.

A mult év szept. 23-án Greczmacher János lőcsei nyugalmazott agg tanár 50 éves jubileuma tartatott meg, mely alkalommal őt ő Felsége az aranyéremkeresztel diszítette fel, volt tanítványai 860 frtot gyűjtöttek részére, a lőcsei egyház pedig 100 frttal emelte fel nyugdíját.

A rimaszombati VI. osztályu egyesült gymn.nak f. é. junius 30-ára esett 25 éves egyesülési örömnünapélyén tevékeny részt vett püspök ur, mely alkalommal a gymn. javára rendezett bazár 2000 frtot jövedelmezett.

H i v a t a l v á l t o z á s o k: Berzeviczi Egyed, k. kamarás, a kerületi tudományalapnak 18 éven át hű és pontos kezelője visszalépett, helyét Sonntagh József rozsnói ügyvéd foglalta el; — a kishonti esperesség felügyelőjévé az elhunyt Kubinyi Ödön helyére Sonntagh Bertalan gömörmezei esp. felügyelő és gömör-kishonti alispán, a tátraaljai esp. felügyelőjévé a visszalépett Berzeviczy Egyed helyére Sponer Andor; — a VII bányavárosi egyházmegye esperesévé az elhunyt Lumniczer Adolf helyére Gratz Mór gölniczbányai lelkész választattak meg s üdvözöltettek ezen minőségükbe a közgyűlés által. Az elhunytak közt különös kegyelettel emlékezik még meg a főpásztor az életének 82 lelkészi hivataloskodásának 54-ik évében elhunyt jubilált tályai lelkész és kiérdemült hegyalljai főesperes Psenyeczki Nagy Mihálynak érdemeiről.

Nevezetesb a l a p i t v á n y o k a lefolyt közg. évben: Jelenik Almássy István sáros-zempléni esp. felügyelő az esperesség számára közg. szükségletek fedezésére alapított 500 frt; Demiany Gyula kereskedő nejével Blázy Bertával kézsmárki elemi iskolai ösztöndíjakra 1000 frt; — Zsiska Mihály és neje Gráf Erzsébet örökösei Nyiregyházán, többek közt az egyházi jubilaris alapra 100 frtot, Lux Lipót 150 frtot, Smitz Johanna

200 frtot adományoztak a tokaji egyháznak, Török Vilma k. a. Miskólcson az új paplak építéséhez 3000 frttal; Prónay József volt egyházi felügyelő boldogult neje Almássy Ilona emlékére 1000 frttal járultak.

Az eperjesi j o g a k a d e m i á r a, mely a jelen őszszel ismét megnyílik, adakoztak: Eperjes városa 10,000 frtot az eperjesi serméri jog birtokosai 3000, az eperjesi népbank 2000, Jelenik Almási István 1000, az eperjesi bank-egylet 1000, a városi múmalomtársulat 1000, Fest Lajos 5000 frt, Szent Andrassy Lajos 500, Bielek László 300, Fontana János 250 frt, Borándt J. W. 200, Klein Ignác 200, Kolossi Miklós 200, Dr. Schmied Gyula 200 frt, kétszáz forint alóli adakozásokból begyűlt Eperjesen 10,435 frt 83 kr, továbbá ugyane célra Budapesten adakoztak Péchy Tamás egyh. kerületi felügyelő 2000 frt, Dr. Schmidt Titus 500 frt, Hunfalvi Pál 500 frt, Lovik Adolf 300 frt, Dr. Jurányi Lajos 200 frt; továbbá ugyane célra átengedték a Desseffy Aristid forradalmi honvédtábornok emlékszórára begyűlt alap gyűjtői az erre begyűlt 14,000 frtnyi alapot, műkedvelői bevétel 209 frt 53 kr, s így újabb adomány az eperjesi jogakademiára 48,603 frt 36 kr, mihez ha a régiebb 10,573 frt 13 krnyi alapot hozzá számítjuk, tesz a jogakademia összes alapja 59376 frt 49 krt.

Azon kívül jelzendők még a segélyezések és adakozások: Kézsmárkon a templomépítési alapra a serfőzdei egylet 925 frt 14 krt, az egyháztagok 2124 frt 70 krt, egyéb mellékes bevételekkel együtt begyűlt e célra összesen 3,075 frt 44 kr; Lőcsén az iskola új padokkal szereltetett fel egy tánczvizgalom 213 frtnyi jövedelméből; Íglón a város 4204 frttal s 520 köbméter fával segélyezi az egyházat, ugyanott a takarékpénztár a gymnasiumot 120 frttal segélyezé, Nyiregyházán a jubil. alapra részint terményekben részint készpénzben 4926 frt 16 kr gyűlt egybe, Rimaszombaton a takarékpénztár 100, a népbank 50 frtot adtak a gymn. alapra.

A gymn. alapra begyűlt Eperjesen 209 frt, Kézsmárkon 150 frt, Rozsnyón 151 frt, Miskólcson 60 frt, Sajó-Gömörön 31, Nyiregyházán 141 frt, össz. 742 frt.

Felemliti még a jelentés, hogy Eperjesen a német-magyar egyház segédtanítójának, Rozsnyón az énekvezérnek javadalma megjavított, a wagnerdrüsseli egyház régi paplakát eladta s az eddigi községi iskolát ismét felekezetiévé változtatta át, Felka 300 frton iskolai kertet szerzett, és Sajó-Kazán a hivek közösen felvállalt mezei munkájuk díjának egy részét egyházi tőke alapítására fordíták. (Vége köv.)

△.

K Ü L F Ö L D.

Az Ifjak keresztyén társulatainak 8-ik egyetemese gyűlése Genfben.

(Folytatás.)

Reggeli ülés a ug. 15. Ez ülésnek először is az előző nap délutánján félbeszakadt discussiót kelle bevégeznie. A nemzetközi bizottság terve, miután az előző napon tett ellenzés is visszavétetett, egyhangulag elfogadtatott s egyszersmind annak megvalósítására azonnal több pénzbeli ajánlat tétetett. Névszerint Williams, a londoni társulat elnöke, önmaga részéről 250 frankot; Mac Burmeg, Newyorkból, az amerikaiak nevében 1000 frankot; Laing, Skócziából, a glasgowi társulat nevében, 250 frankot ajánlának a nemzetközi bizottság javára.

A nemzetközi hirlap kiadásának eszméje, mint gyakorlatlan, elvettett.

A megkülönböztető jelvények ügye általában a nemzetközi bizottság megfontolására bízott.

Ez előzetes teendők után áttért az értekezlet a napi kérdésre, mely az volt: „Hogyan hozassék létre összekötő kapocs a vasárnapi iskola és az ifjak keresztyén társulata közt?” E kérdésben Hodder, Londonból, olvasott jelentést, mely szintén három nyelven kinyomtatva osztatott ki a tagok és hallgatóság közt. Jelentéskészítő jónak látná az összes vasárnapi iskolák és az összes ifjusági keresztyén egyletek képviselők összejövetelét a cél elérhetése felett tartandó tanácskozásra. A vasárnapi iskolák tanítóinak érdekeltségét meg kellene nyerniök társulataik bibliaosztályai számára, és e bibliaosztályokba járnának azon idős fiúk, a kik jártak a vasárnapi iskolába, de a kik számára a vasárnapi iskola már nem gondoskodik idős osztályról külön teremben. A társulatok e bibliaosztályaiban jó volna a nemzetközi leczkesorozatban összeállított tárgyak uniformis elfogadása. Alkotniok kellene társulatokat fiúk számára, összeköttetésben az Ifjak keresztyén társulatai működésével. Amerikában a Fiúk keresztyén társulata külön intézményként működik az Ifjak keresztyén társulatának oldala mellett. Teljes erőnkől rajta kell lennünk, hogy minél inkább hozzáférhessünk a serdülő nemzedékhez, a vasárnapi iskola fontos intézményével szorosabb egységbe jöven.

A kérdés fontossága az általános discussio folyamában számos szólók által fejtegettetvén és illusztráltatván, végre indítványoztatott, hogy az ifjusági keresztyén társulatok hozzanak létre mindenütt, hol lehetséges, Fiútársulatokat s a nemzetközi bizottság szolgáltasson e tekintetben kívánatra minden értesítést. Az indítvány egyhangulag elfogadtatott.

Délutáni ülés aug. 15. Ez ülés tárgyát tudakozó ügynökségek kérdése képezte. Matthey (Vand-ból) készítet e kérdésben jelentést, mely azonban nem volt kinyomtatva s hosszabb volta folytán csak élőszóval vázoltatott készítője által. Az ifju emberek, kézmivesek, vagy mások, kik hirtelen jutnak oly helyiségre, hol teljesen tájékozás nélkül vannak, számos és különféle kísértésekkel találkoznak. Világos, hogy az ifju embert evangyéliomi befolyás alá kell hozni azonnal. Ez vétetett gyakorlatba Amerikában és ujabban Francia-Svájcban. A sajtó útján, körözvények által, tudtul adatik, hogy tudakozó ügynökség létezik itt, vagy ott. Az ügynökség ir a keresztyén társulathoz, hogy ez s ez ifju ember érkezett ide meg ide; ha ily társulat nem létezik azon helyen, hová az ifju ember megy, a teendők bonyolultabbak és nehezebbek, de nem kivihetetlenek. Az ügynök jósága még nem elég; a társulatok kötelessége elejökö menni az ifju embereknek, kik azoknak ajánlatnak; egyfelől az ügynök tevékenysége, másfelől a társulatok hűséges volta kívántatik. Minél jobb eredmények elérése végett jó volna meg sokasítani a tudakozó ügynökségeket. Az ügynökségek élén volna egy igazgató bizottság, mely előmozdítná új ügynökségek alapítását, mindenütt ugyanazon formulárét alkalmazván. Ez ügynökségek bizonyára hatályos összekötő kapocsul szolgálnának a világ összes keresztyén társulatai között.

A kérdés a számos hozzászólók által megvitattatván, különösen az angolnyelvű képviselők tapasztalatból meritett, gyakorlatias észrevételei által megvilágittatván, végül indítvá-

nyoztatott, hogy a nemzetközi bizottság mozdítsa elő tudakozó ügynökségek alapítását; adjon jelentést e tárgyról a jövő konferencián és amennyire lehet, törekvél szolgáljon az egyformaság elérése a használandó ut módokban. Az indítvány egyhangulag elfogadtatott.

Esti ülés aug. 15. Ez ülés nyilvános volt, s mint ilyen a reformációépület nagy termében tartatott, nagy számú városi közönség, nők és férfiak jelenlétében. Coulin, Tophel és Barde kitünő francia lelkészek intéztek remek beszédeket ez alkalommal a lelkészi hivatás felől. (Vége köv.)

Bethlendi Endre.

K Ü L Ö N F É L É K.

— Figyelmező. Révész Imre magyar protestáns egyh. s isk. Figyelmező-je VIII. és IX-ik (aug.—szept.) havi füzetének tartalma. I. A jelen természetrend lépcsői, Zollmann után Pápay Imre. II. Apologétikai adatok az összehasonlító tudomány mezejéről. Az ékiratok (folytatás) Venetiáner Sándor. III. Az idők jelei. Virasztó. IV. Igazgatói jelentés a m. szigeti h. h. lyceum állásáról, Szilágyi István. V. Emlékezés Bocskay Istvánról, Révész Imre. VI. Egyháztörténelmi tárcza, két okmány, Szilágyi Sándor és Szalai József. VII. Egyházi és iskolai krónika. VIII. Könyvismertetés. IX. Zövid irodalmi szemle és könyvészet. — A 2-ik félévre való előfizetéseket beküldeni kéri R. I. a szerkesztő, valamint tudatja, hogy néhány teljes példány és számos egyes füzetek, a múlt évekről is kaphatók.

— A békésbánsági ref. e. megye egyházaiahoz alulirt, kinek neve az e. m. aljegyzőségre beadott első izbeli szavazatok eredménye folytán a jelöltekéi közé vétetett fel, azt a kérelmet intézem, hogy méltóztassanak engem az ujabban elrendelt szavazásnál teljesen mellőzni; minthogy a kérdéses hivatalt korábban elvállalt s egyéb kötelezettségeim miatt ez idő szerint nem fognám elvállalni. Egyszersmind hálás köszönetemet nyilvánítom mind azon egyházaknak, melyek az első izbeli szavazáskor nagybecsű bizalmuk jelével megtiszteltek. — H. M. Vásárhely 1878. szept. 16.

Szeremlei S. m. k.

lelkész s egyházmegyei levéltárnok.

— Az eperjesi collegium kebelében f. é. szept. 8-kán nyitattott meg a négy évfolyamu jogi karnak szervezett jogakademia első és második folyama. A beiratások határ ideje ez évre kivételképpen szeptemb. 15-ig terjesztetett ki. E határidő letelte után október 1-ig csak indokolt folyamodványnyal jelentkezők kérelmei fognak tekintetbe vétetethni.

A főiskola igazgatósága.

— Tiszántuli térkép. „A tiszántuli egyh. kerület térképének előfizetőit s megrendelőit tisztelettel értesitem, hogy a munka kikerült sajtó alól s szétküldése e hét folytán megkezdett, azon sorrendben, melyben az előfizetések és megrendelések tétettek. — Egyszersmind tudatom t. lelképásztor társaimmal s általában azokkal, kik e munka iránt némi érdekléssel viseltetnek, hogy a térkép könyvárusi uton egyelőre nem lesz kapható. — Akik tehát még megrendelni óhajtják, legyenek szivesek egyenesen hozzám fordulni.“

Szoboszló 1878. szept. 17.

Zsigmond Sándor.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.